

"האחר הוא אני" פסיפס ישראלי

תפיסה חינוכית - ערכית

מגן עד י"ב

סיכום שנה"ל תשע"ה

לפעמים אני דומה, לפעמים אני שונה, תמיד אני שווה.

מסכמים את העשייה בשנה "ל תשע"ה

"איש אינו נולד עם שנה לאדם אחר האלף צבצ
צורו, הרקע שלו או הדת שלו. כדי שיפגשו, צריך
ללמוד אנשים לשנא, ואם הם יכולים ללמוד לשנא,
הם יכולים ללמוד לאהוב"

מתוך "לוחם חירות" האוטוביוגרפיה של נלסון מנדלה

תודה לכל השותפים!

<u>נושא</u>	<u>עמודים</u>
דבר מנהל מינהל חברה ונוער	עמ' 4
פתיח - מהות, מטרות ועקרונות מנחים	עמ' 5
יישום והטמעת התפיסה - בין השגרתי למודגש	עמ' 6-17
שגרת העשייה החינוכית	עמ' 8
נושאים מרכזיים בתשע"ה	עמ' 9-16
• מסובלנות למניעת גזענות וחיים משותפים	עמ' 10-13
• נגישות והכלת השונה	עמ' 14-16
ימי שיא	עמ' 17
נספח מס' 1 הוועדה המשרדית תשע"ה - רשימת נציגים	עמ' 18-19
נספח מס' 2 כלי מיפוי - מחוון ליישום מיטבי של התפיסה	עמ' 20-23
נספח מס' 3 גלריית תמונות	עמ' 24-30

"לכל אדם ואדם יש לו דרך בפני עצמו לילך בו, כי אין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהם דומים זה לזה, ואין טבע שני בני אדם שווה..." (ביאור הגר"א על משלי ט"ז, ד')

מגוון התפוצות, העדות והאמונות הדתיות בחברה הישראלית, מזמן לפתחנו משימה תרבותית וחברתית חשובה ומשמעותית. השונות הבין אישית והחברתית שמסביבנו, היא משאב רב-ערך המאפשר למידה הדדית והזדמנות ללמוד להכיל את השונה והאחר במעגלים שונים של חיינו. המפגש עם האחר צריך להיות מפגש של הידברות, במהלכו הפרט לומד קודם כל על עצמו, על יכולותיו, על סגולותיו, על כישוריו ועל מאווייו ואחר כך על המרקם האנושי והמיוחד של הסביבה בה הוא חי.

השנה חויינו אירועי גזענות, אלימות והסתה במרחב הציבורי וברשתות החברתיות, בצל הכאב המבטא את האזורים הכי אפלים בחברה הישראלית ובצל בחינת גבולות הכלים הדמוקרטיים, פעלתם השנה ברוח תפיסת "האחר הוא אני". יישמתם פעילויות, מערכי שיעורי חינוך, מעגלי שיח, שילבתם ערכים בתחומי הדעת, הפעלתם מיזמים, יצרתם אמנות וספרות ועוד.

חוברת זו מסכמת את העשייה המגוונת, הרבה והענפה במהלך שנה"ל תשע"ה. תיעוד מערכי השיעורים, הסדנאות, הפעולות, התכנים והיזמות ששיתפתם, הועלו למרכז הידע האינטרנטי הארצי- לאתר "האחר הוא אני".

אני מבקש להודות למנהלי המחוזות, למנהלי המינהלים, למנהלי האגפים והיחידות במטה, למפקחים, למנהלי מוסדות החינוך לנציגי הרשויות המקומיות, לנציגי החינוך הבלתי פורמלי, לנציגי הורים, מורים ותלמידים על החלק הפעיל שלקחתם בעשייה שבשגרה ובימי השיא שליוו אותה.

אני מזמין אתכם להמשיך ולשתף אותנו בתובנות, במחשבות, הצעות ביחס לתהליך, לכלים, למאגר ולתשתית הכוללת, כדי שביחד נפעל למען חברה ישראלית מכילה שונות ומכירה באחר. **יש לנו אתגר גדול והוא בידיים שלנו!**

בברכה,
דני רחנר
מנהל מינהל חברה ונוער

פתיח - מהות, מטרות ועקרונות מנחים

משרד החינוך **חרת על דגלו** תפיסה חינוכית – ערכית, שכותרתה "האחר הוא אני". בשנת הלימודים תשע"ה, נמשך התהליך ליישומה ולהטמעתה של התפיסה, שכוללת תכניות מכלל מינהלי ואגפי המשרד במטה ובמחוזות ומציבה בקדמת הבמה ערכים אוניברסליים: כבוד האדם, אנושיות, חמלה ואכפתיות. ערכים חברתיים: קבלת האחר והשונה, אחריות חברתית, שוויון, נתינה וצדק חברתי. ערכים לאומיים: זכות האדם לחיות על פי ערכיו ותפיסת עולמו, כל עוד אינו פוגע במדינה ובזכויותיו של האחר.

במהות התפיסה חמישה היבטים מרכזיים: הובלת שיח דמוקרטי ערכי, המכבד את האחר, טיפוח מודעות לעובדה שבמצבים מסוימים כל אחד מאתנו הוא ה"אחר", דאגה לחלשים בחברה, הרחבת ההזדמנויות ללמידה משמעותית, יצירת אקלים מיטבי בבית הספר וצמצום התנהגויות שליליות בין כותלי בית הספר ומחוצה לו.

מטרות התפיסה המרכזיות הן: חינוך לקבלת השונה והאחר והימנעות מפגיעה בו. טיפוח ערכי נתינה, חסד ותרומה לחברה על כל גווניה. קידום ערכים של ערבות הדדית, צדק חברתי, סולידאריות ודאגה לכל אדם באשר הוא. חיזוק, הרחבה והעמקה של תהליכי ההכלה במסגרות החינוך, לשם שילוב תלמידים בעלי צרכים מיוחדים, התקדמותם והעצמתם. הגברת המודעות לאחריות האישית - עידוד ילדים ובני נוער לגלות אחריות אישית וחברתית בשמירה על זכויותיהם של בני האדם וחירותם.

העקרונות המנחים ליישום התפיסה הם: מהלך חינוכי - ערכי רב מערכתי מתמשך להטמעת הערכים: כבוד האדם, שוויון, סובלנות, קבלת האחר, שונות, אחריות, מעורבות ומחויבות לכלל - החל מתשע"ג; מפגשים בין אוכלוסיות שונות בתוך המסגרת החינוכית, בקהילה ובחברה; רצף חינוכי: בכל שכבות הגיל, מבוקר עד ערב, בין החינוך הפורמלי לחינוך הבלתי פורמלי, במהלך חודשי הלימודים ובמהלך חופשת קיץ ובין השגרה לימי השיא; שיתוף: יצירת חיבורים בין תכניות שונות, בין מינהלי המשרד ואגפיו, בין המטה למחוזות, הקמת מרכז ידע ארצי שיאפשר שיתוף ברעיונות; גמישות, יזמות ובחירה: כל מוסד חינוכי, רשות ומחוז עודדו בחירה, יזמות וגמישות בתהליך היישום וההטמעה, מתוך אמונה שכל שותף הוא בעל סיפור ייחודי, שלו מאפיינים, רעיונות ומסורות שאותם הוא רוצה לבטא; מעגלי למידה ויישום מתרחבים: ממעגל "העצמי" למעגל "האחר" ולמעגל "הקהילה והחברה", התרחבות העשייה מהמוסד החינוכי לקהילה וליישוב.

יישום והטמעת התפיסה תשע"ה – בין השגרת

למודגש

מינהל חברה ונוער תיכלל בתשע"ה את מהלך יישום והטמעת התפיסה, באמצעות וועדה משרדית באחריות דני רחנר, מנהל מינהל חברה ונוער ובהובלת טליה נאמן, מנהלת אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות ובשותפות עם נציגי המטה והמחוזות, הרשויות המקומיות, נציגי החינוך הבלתי פורמלי, נציגי הורים, מורים, תלמידים ומוסדות המתוקצבים על-ידי משרד החינוך.

פעילות הוועדה המשרדית ליישום והטמעת התפיסה **במטה**¹ כללה:

- **תכלול העשייה** תוך שימת דגש על עבודה משותפת וחיבור של כלל הגורמים והשותפים לתהליך.
- **מיפוי ואיסוף** תכניות, יחזמות ופעולות במטה, במחוזות, ברשויות המקומיות ובבתי הספר בהלימה לתפיסה.
- **ריענון מאגר הידע** - עדכון האתר, כתיבת מערכים, צירוף יחזמות מהשטח, סרטונים ועוד.

בכל **מחוז**, מונה רפרנט לנושא, והוא נמצא בקשר רציף עם מוסדות החינוך שבמחוז. צוות היגוי מטעם הוועדה המשרדית פיתח מודל שבאמצעותו מוסד חינוכי יכול לבחון, לבדוק ולמפות את שגרת העשייה החינוכית, את התרבות הארגונית ואת האקלים הארגוני בהלימה לתפיסת "האחר הוא אני" וליישומה כאורח חיים.²

כלי המיפוי, שהומלץ לשימוש, מבוסס על המסמך המשרדי "סטנדרטים ליצירה, לניהול ולבקרה של תרבות ואקלים בית ספרי" ועל האמונה, כי יצירת אקלים מיטבי במוסד חינוכי וצמצום התנהגויות שליליות בין כתליו ומחוצה לו הם מפתח להגשמת מטרות התפיסה.

כלי המיפוי מדגיש קידום סטנדרטים שונים וטיפול סביבות חינוכיות שונות:

¹ רשימת נציגי הוועדה ראו **בנספח מס' 1**

² על המודל: מהותו, מטרותיו, עקרונות מנחים ושאלות לשיח ניהולי, ראו **בנספח מס' 2**

סטנדרטים : שמירה על מוגנות ועל בטיחות; יצירת תקשורת בין-אישית בין באי המוסד החינוכי; טיפוח למידה רגשית, חברתית וערכית; טיפוח תפקודי לומד; מתן מענה דיפרנציאלי לבעלי צרכים מיוחדים; פיתוח יחסי גומלין בין המוסד החינוכי לבין ההורים ומכוונות לקהילה. **סביבות חינוכיות:** סביבה פיזית ודיגיטלית, סביבה רב-תרבותית, סביבה נגישה וסביבה מקדמת זכויות.

טיפוח הסטנדרטים מקדם יישום והגשמה אופטימליים של מטרות התפיסה ומבטיח אקלים לימודי-חברתי בטוח, שוויוני ואסתטי, המאפשר התפתחות אישית-חברתית-ערכית. כל סטנדרט וכל סביבה חשובים באותה מידה, ויש לקדם ולטפח את כולם, אם כי אפשר להתמקד שנה אחת בחלקם, על-פי חזון המוסד החינוכי ועל-פי צרכיו, בהתאם לעיקרון האוטונומיה, עידוד היזמות והגמישות הפדגוגית שהמשרד מוביל בשנים האחרונות.

הכלי הועלה לאתר "האחר הוא אני" – המשמש מרכז ידע ארצי, אינטרנטי, דינמי, והעומד לרשות כל השותפים.

הטמעת תפיסת "האחר הוא אני" ויישומה נעשים למען הגשמת מטרותיה ועל פי העקרונות המנחים בשני מישורים המשלימים האחד את השני: בשגרת העשייה החינוכית ובימי השיא שמלווים אותה.

העשייה החינוכית ליישום התפיסה בימי הלוח שנקבעו כימי שיא נחלקת לארבעה אשכולות:

- סובלנות, מניעת גזענות וחינוך לדמוקרטיה
- הכלה ונגישות
- זכויות הילד
- אחדות בחברה הישראלית

בשגרת העשייה החינוכית בלטו בתשע"ה שני נושאים מרכזיים:

1. **מסובלנות למניעת גזענות וחיים משותפים בהובלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים, המזכירות הפדגוגית.** תכנית שמהווה תכנית דגל ביישום תפיסת "האחר הוא אני". התכנית מחנכת בצורה שיטתית ומעמיקה לערכים של סובלנות ולכיבוד ושמירה על זכויות האדם כבסיס ליצירת חיים משותפים ולמניעת גזענות בחברה הישראלית, זאת באמצעות תהליכי הפגשה (הידברות) בין קבוצות, באמצעות הסברה, באמצעות שיעורי חינוך, באמצעות עיסוק בערכים בתחומי הדעת ובאמצעות פיתוח מקצועי.
2. **נגישות והכלת השונה – בהובלת אגף זה"ב, נגישות ואורח חיים בטוח, המינהל הפדגוגי:** ערוץ פעולה חשוב להשתלבות אנשים בעלי מוגבלויות בחברה. השתלבותם מתאפשרת כאשר החברה מקבלת את שונותם וכשהשירותים הקהילתיים מופנים גם אליהם. העשייה בערוץ זה כוללת פעולות להעלאת המודעות להלן פירוט תהליך העבודה והעשייה בנושאים אלו.

מסובלנות למניעת גזענות ולחיים משותפים

התכנית מסובלנות למניעת גזענות וחיים משותפים בהובלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים מיושמת בקרב כל המגזרים ושכבות הגיל במערכת החינוך בישראל. הנחת היסוד של התכנית היא שיש לחנך בצורה שיטתית ומעמיקה לערכים של סובלנות ולכיבוד ושמירה על זכויות האדם כבסיס ליצירת חיים משותפים ולמניעת גזענות בחברה הישראלית, ושתהליכי הפגשה (הידברות) בין קבוצות חינוכיים כאמצעי לקבלת האחר ולהפחתת גזענות.

התכנית מבהירה ומחדדת מושגי מפתח כגון:

דעה קדומה רגש, לרוב שלילי, כלפי אדם אחר, עוד בטרם התקיימה עמו אינטראקציה חברתית, כל זאת על סמך השתייכותו החברתית של הפרט (מתוך ויקיפדיה).

סטריאוטיפ הכללה הנוגעת למאפיינים של קבוצה חברתית, והדבקת מאפיינים אלה על כל חבר באותה קבוצה איתה האדם בא במגע. מדובר ברגשות שליליים כלפי קבוצה חברתית וכל מי שחבר בה (מתוך ויקיפדיה).

גזענות מעשים והתבטאויות שעיקרם העדפה של קבוצה אחת על האחרת (מתוך ויקיפדיה).

גזענות נובעת מפחד – מפגשים, היכרות וקשר מפחיתים את הפחד.

ייחודיות התכנית

1. התכנית מציבה את החינוך לסובלנות, למניעת גזענות ולחיים משותפים כיעד מרכזי בפעילותה של מערכת החינוך.
2. התכנית יוצרת שילוב בין כלל התכניות הקיימות בנושא זה במערכת החינוך, ביצירת סינרגיה ביניהן. התכנית מרחיבה אותן ומוסיפה עליהן.
3. קהל היעד של התכנית הוא כלל הסגל הפדגוגי (מפקחים, מנהלים ומורים) ותלמידים. התכנית כוללת תהליכים מובנים של מפגשים בין בעלי תפקידים מהמגזרים השונים במטרה להעשיר ולחזק אותם ולהעצים את חוסנם האישי ואת יכולתם להוביל תהליכים של מפגשים בין תלמידים.
4. הדגשת המעורבות והפעילות החברתית – לאורך כל תהליכי הפעילות והמערכים יודגש המעבר מעיסוק בנושא ברמת הידע לעיסוק מעשי: העלאת הרגשות והמודעות לנושא, נכונות להביע התנגדות כלפי תופעות של גזענות, מחויבות ופעולה למניעת גזענות ולמען חיים משותפים בחברה.

מטרות התכנית

1. עיסוק בשאלות של זהות אישית וקבוצתית וטיפול הזהות הישראלית האזרחית המשותפת.
2. פיתוח מחויבות לחיים משותפים ולמניעת גזענות בקרב תלמידים מכל המגזרים.
3. הגברת המודעות לתופעות של הסתה ושל גזענות ופיתוח התנגדות להן ורצון לפעול כנגדן.
4. חיזוק ערכים הומניסטיים ויהודיים, כמו אכפתיות, אמפתיה וכבוד האדם, ומחויבות לערכים דמוקרטיים, כמו סובלנות וחופש ביטוי.
5. פיתוח יכולת קיום שיח ודיאלוג מכבד בין אנשי חינוך ותלמידים ממגזרים שונים.

עקרונות התכנית

1. התכנית היא חלק מנושא-העל של מערכת החינוך: האחר הוא אני.
2. התכנית מבוססת על עקרונות הלמידה המשמעותית ומשלבת בין תכנים לימודיים לתכנים ערכיים בצורה הרלוונטית לעולמם של הלומדים.
3. ההפעלות החינוכיות מתייחסות לסביבה החברתית הקרובה של התלמידים – הכיתה והמשפחה, ועל בסיס זה הרחבת מעגל ההתייחסות של התלמידים לחברה הרחבה.
4. התכנית מתפרשת על פני כל שנת הלימודים בשני מסלולים:
א. שילוב ברצף ההוראה במקצועות השונים על-פי תכנית הלימודים.
ב. פעילות מרוכזת בכלל הכיתות בימי הלוח האזרחיים: יום הסובלנות, יום זכויות האדם ויום המאבק בגזענות.
5. הפעילויות שהתכנית מציעה מותאמות לרמה הקוגניטיבית והרגשית של הלומדים.
6. התכנית כוללת מפגשים עם קבוצות מגוונות בחברה על פי העקרונות הבאים:
א. הפעילות תכלול מספר מפגשים
ב. לקראת המפגשים יתבצעו עם התלמידים תהליכי הכנה בהם יעסקו בשאלות של זהותם האישית והקבוצתית כבסיס למפגש עם בני קבוצות אחרות.
ג. המפגשים יתבססו בתחילה על קווי דמיון בין המשתתפים ועל נושאי עניין משותפים, מתוך הנחה שבהמשך ניתן יהיה לדון גם בנושאים שבקונפליקט.
7. הגדלת מספר התלמידים שייפגשו עם מגוון רחב של קבוצות בחברה הישראלית לאורך כל שנות לימודיהם.
8. התכנית תציע כלים להתמודדות עם הקושי בקבלת האחר ובדגש על התמודדות עם התנהגויות גזעניות.

מרכיבי התכנית

1. פעילות חינוכית ולימודית בכל הכיתות ובכל שכבות הגיל העוסקת בחינוך לערכים: סובלנות, כבוד האדם וחופש ביטוי.
2. תכניות לתהליכי חקר וללמידה שיתופית בין תלמידים ממגזרים שונים.
3. תכניות לימוד ומפגשים בנושא: חיים משותפים בין קבוצות.
4. תהליכים מתמשכים של מפגשים בין קבוצות של בעלי תפקידים.
5. התנסות בכיתות בדיאלוג ובשיח מוגן.

התכנית היא אבן דרך מרכזית וחשובה ליישום תפיסת "האחר הוא אני" ולהעצמתה.

לצד הקניית הידע והעובדות, התקיימו ימי שיא שהעניקו חוויה ועודדו לאקטיביזם. **ימי השיא שהשלימו את התהליך החינוכי בנושא זה הם:**

26.10 - יום רבין

בתי הספר מחויבים לציין יום אחד מבין ימי השיא הללו

16.11 - יום הסובלנות הבינלאומי

10.12 - יום זכויות האדם

21.3 - היום הבינלאומי למאבק בגזענות

יש לציין, כי נשיא המדינה יעניק אותות הוקרה לשלושה בתי ספר על-יסודיים (מזרמי חינוך שונים) על עשייה בולטת למען ביסוס השותפות וההידברות בין קבוצות שונות בחברה הישראלית ולמען מיגור האלימות והגזענות.

אותות ההוקרה יוענקו לזוכים בשניים ביוני 2015, במושב מיוחד ב"כנס דב לאוטמן למדיניות בחינוך" שיעסוק בחינוך לערכי הדמוקרטיה.

אוהל הדברות בפורדיס

תוצרים מיום הסובלנות הבינלאומי

פעילות משותפת לתלמידים יהודים וערבים בעכו

נגישות והכלת השונה

ערוץ פעולה חשוב בתשע"ה עסק בנושא הנגישות והכלת השונה, בהובלת אגף זה"ב,

נגישות ואורח חיים בטוח, המינהל הפדגוגי.

מיהו אדם עם מוגבלות?

חוק שוויון זכויות אנשים עם מוגבלות, תשנ"ח 1998

הגדרה בחוק, פרק א' עקרונות יסוד, סעיף 5:

"אדם עם מוגבלות" – אדם עם לקות פיסית, נפשית או שכלית לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית, אשר בשלה מוגבל תפקודו באופן מהותי בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים.

מטרת חוק הנגישות

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 עוסק בזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות. מטרת החוק מוצגת בסעיף 2 לחוק:

"חוק זה מטרתו להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות (דהיינו, לקות קבועה או מגבלה זמנית), ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו".

הגדרת הנגישות בחוק השוויון:

"אפשרות הגעה למקום, תנועה והתמצאות בו, שימוש והנאה משירות, קבלת מידע הניתן או המופק במסגרת מקום או שירות או בקשר אליהם, שימוש במתקניהם והשתתפות בתכניות ופעילויות המתקיימות בהם, והכל באופן שוויוני מכובד, עצמאי ובטיחותי."

נגישות חברתית

השתלבות האנשים בעלי המוגבלויות מתאפשרת כאשר החברה מקבלת את שונותם, כשהשירותים הקהילתיים כוללים גם אותם, כאשר מתאפשרים תחבורה ודיור נגישים, כשמערכות החינוך והתעסוקה מקבלות אותם, וכשדימוים בתקשורת הוא חיובי, הולם ומגוון (ברק, 2008 בספר אי-כאן, שפה זהות ומקום).

נגישות והמפגש עם האחר

המפגש עם האחר, מעצם היותו אחר, יכול להיות חוויה חיובית, חוויה מתקנת לעד. המודעות עשויה להעשיר את המאמצים לפתח דיאלוגים מעשירים ופוריים שאינם שבויים בחלוקה קבוצתית ולהרחיב את הידע הנוגע למורכבות מצבו של האדם. המודעות מחדדת את רגישותם של אנשי החינוך, את תשומת לבם, את דרכי עבודתם ביחסם לאחרות - לקבוצות שונות, לתפקודים שונים, ליכולות שונות. הדיאלוג, המגע האנושי, מסגרות חיים משותפות ועיסוק בדרכים להתמודדות עם סוגיית השונות מעוררים את מודעות היחיד לתפיסתו את עצמו ואת האחר. מטרת המפגשים היא ליצור שיח המבוסס על הכרה, על קבלה, על הכלה, על שיתוף ועל הדדיות, במקום על ניכור, על זרות, על בידול, על דעות קדומות ועל יחסים היררכיים.

תכלול פעולות להעלאת המודעות

"שווה לכולם" – נגישות ושילוב כהשקפת עולם. יחמה של עמותת "נגישות ישראל", פיתוח משותף עם אגף זה"ב, נגישות ואורח חיים בטוח (הפעלה בתשע"ה).

"להרגיש נגישות" – הפנינג ספורט ומודעות לנגישות בנמל תל-אביב, ביחמת "נגישות ישראל", ארגוני נכים ועיריית תל-אביב, בהשתתפות תלמידים.

"נוער מוביל נגישות" בעיר אילת (בתכנון לתשע"ו).

יום עיון בנושא נגישות – דצמבר 2015.

יום עיון בנושא נגישות – דצמבר 2015

אירוע נגישות ישראל, נמל תל אביב, מאי 2015

ימי הלוח שנקבעו כימי שיא ליישום התפיסה נחלקים לארבעה אשכולות:

סובלנות, מניעת גזענות וחינוך לדמוקרטיה

י"א בחשוון – יום רבין

16.11 – יום הסובלנות הבינלאומי

10.12 – יום זכויות האדם

21.3 – היום הבינלאומי למאבק בגזענות

הכלה ונגישות

11.11 – חג הסיגד

3.12 – היום הבינלאומי לזכויות אנשים בעלי מוגבלויות

זכויות הילד

20.11 – יום הילד הבינלאומי

אחדות בחברה הישראלית

9.12 – יום הוקרה לפצועי צה"ל ולנפגעי פעולות איבה

16.4 – יום הזיכרון לשואה ולגבורה

22.4 – יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל

23.4 – יום העצמאות

3.6 – יום האחדות

הוועדה המשרדית המליצה שהציר המרכזי והמשותף לימים אלו, בכל ארבעת האשכולות, יהיה **האקטיביזם החברתי** – עידוד לפעילות חברתית מעשית, כגון: הסברה, יחזמות חברתיות, הקמת מרכזי פעילות וירטואליים ופיזיים. זאת בהנחה שכך אפשר להוביל שינויים חברתיים במגוון תחומים בחברה הישראלית.

הוועדה המשרדית "האחר הוא אני"

באחריות: דני רחנר, מנהל מינהל חברה ונוער

יו"ר הוועדה: טליה נאמן, מנהלת אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות, מינהל חברה ונוער

רכזת הוועדה: טלי אורנשטיין כהן, מנהלת מרכז הדרכה פדגוגי - טכנולוגי, אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות, מינהל חברה ונוער

חברי הוועדה על פי סדר א' – ב':

אבינועם דמארי, הטלוויזיה החינוכית הישראלית

אורה גולדהירש, מדריכה ארצית, אגף א' חינוך קדם יסודי, מינהל פדגוגי

אורית צעירי, ממונה הארכת יום הלימודים, אגף א' חינוך יסודי, מינהל פדגוגי

ד"ר אורנה שץ אופנהיימר, מפקחת מוסדות להכשרת עובדי הוראה, אגף א' הכשרת עובדי הוראה

אילן שמש, מנהל קידום נוער בסיכון, אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון, מינהל פדגוגי

גמא שפר, ראש מטה מתחברים

דינה לניר, הטלוויזיה החינוכית הישראלית

דן אבידן, ממונה של"ח וידיעת הארץ, מינהל חברה ונוער

דניאלה פרידמן, מפמ"ר מדעי החברה ומנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

הדרה רחנבלום, מפקחת על מועצות התלמידים אגף חברתי קהילתי תלמידים ונוער, מינהל חברה ונוער

זהבה לזרוביץ, מדריכה מרכזת, המזכירות הפדגוגית

יוסי מיכל, מדריך ארצי ליישום זכויות התלמיד, היחידה ליישום חוק זכויות התלמיד, המינהל הפדגוגי

יעל בכר, מדריכה ארצית, אגף א' חינוך מיוחד, מינהל פדגוגי

יעל בריל, ממונה תחום כישורי חיים, שפ"י מינהל פדגוגי

יעל קוטון, סגנית מנהלת מרכז הדרכה מחוז מרכז, אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות, מינהל חברה ונוער

ליאת מוסרי, יו"ר איגוד מנהלי מח' נוער

ד"ר מוחמד אלהיב, ממונה חינוך במגזר הבדואי

מוהנא פארס, ממונה חינוך במגזר דרחי

מיכל דה-האן, סגנית מנהל מינהל החינוך הדתי, מינהל החינוך הדתי

נירית שאולוב, מדריכה ארצית, אגף א' חינוך על יסודי, מינהל פדגוגי
נפתלי דרעי, מזכ"ל תנועות הנוער
סיגלית סובול – סביון, מנהלת תחום אינטרנט, מינהל תקשוב טכנולוגיה ומערכות מידע
סימה עובדיה פורצנל, ממנה פדגוגית אורח חיים בטוח ונגישות, אגף זה"ב, מינהל פדגוגי
סנא פרחאט-יאסין, מדריכה ארצית, מזכירות פדגוגית
עבדאללה חטיב, מנהל אגף א' חינוך מגזר ערבי
עמיעד מלצר, תנועת המורים הארצית
ציפי קוריצקי, ממנה על תרבות ישראל ומורשתו, מזכירות פדגוגית
רוני דיין, מנהל אגף טכנולוגיות מידע, מינהל תקשוב טכנולוגיה ומערכות מידע
ד"ר שי פרוכטמן, מנהל האגף לחינוך יסודי, עיריית נתניה, נציג איגוד מנהלי אגפי החינוך
שלומי קסטרו, יו"ר ארגוני הנוער
תומר ולמר, דוברות משרד החינוך

רפרנטים מחוזיים:

אינה זלצמן, מפקחת מחוז ירושלים
אריק שחף, מפקח מחוזי, מינהל התיישבותי
יפה ישר, מפקחת, מנח"י
הדס ריבנוביץ, מפקחת כוללת, מחוז חיפה
שוש שגיא, מרכזת תחום אמנות, מחוז מרכז
עליזה שפירו, מדריכה ארצית ומחזית להכלה, מחוז צפון
שלומית אבודרם, מנחה מחזית חינוך חברתי ערכי, מחוז דרום
שלומית ברק וסקולקה, מפקחת כוללת מחוז תל אביב

כלי מיפוי – מחוון ליישום מיטבי של התפיסה

צוות היגוי מטעם הוועדה המשרדית פיתח מודל שבאמצעותו מוסד חינוכי יכול לבחון, לבדוק ולמפות את שגרת העשייה החינוכית, את התרבות הארגונית ואת האקלים הארגוני, בהלימה לתפיסת "האחר הוא אני" וליישומה כאורח חיים.

כלי המיפוי, המומלץ לשימוש, מתבסס על המסמך המשרדי "סטנדרטים ליצירה, לניהול ולבקרה של תרבות ואקלים בית ספרי", ועל האמונה כי יצירת אקלים מיטבי במוסד חינוכי וצמצום התנהגויות שליליות בין כתליו ומחוצה לו הם המפתח להגשמת מטרות התפיסה.

הכלי הועלה לאתר "האחר הוא אני", המשמש מרכז ידע ארצי, אינטרנטי, דינמי והעומד לרשות כל השותפים.

מהות הכלי

בכלי הושם דגש על קידום סטנדרטים שונים ועל טיפוח סביבות חינוכיות שונות:

סטנדרטים: שמירה על מוגנות ועל בטיחות; יצירת תקשורת בין-אישית בין באי המוסד החינוכי; טיפוח למידה רגשית, חברתית וערכית; טיפוח תפקודי לומד; מתן מענה דיפרנציאלי לבעלי צרכים מיוחדים; פיתוח יחסי גומלין בין המוסד החינוכי לבין ההורים ומכוונות לקהילה. **סביבות חינוכיות:** סביבה פיזית ודיגיטלית, סביבה רב-תרבותית, סביבה נגישה וסביבה מקדמת זכויות.

כל אחד מהסטנדרטים מייצג ערכים חברתיים שהמוסד החינוכי נדרש לחזק בקרב הבאים אליו: כבוד האדם, כבוד הדדי, אכפתיות, סובלנות, הוגנות, קדושת החיים, שותפות, אחריות אישית, ערבות הדדית, מעורבות חברתית, אהבת העם והארץ.

טיפוח הסטנדרטים מקדם יישום והגשמה אופטימליים של מטרות התפיסה ומבטיח אקלים לימודי-חברתי בטוח, שוויוני ואסתטי, המאפשר התפתחות אישית-חברתית-ערכית.

כל סטנדרט וכל סביבה חשובים באותה מידה, ויש לקדם ולטפח את כולם, אם כי אפשר להתמקד שנה אחת בחלקם, על-פי חזון המוסד החינוכי ועל-פי צרכיו – בהתאם לעיקרון האוטונומיה, עידוד הזמנות והגמישות הפדגוגית, שהמשרד מוביל בשנים האחרונות.

הסטנדרטים שבהם המוסד החינוכי בוחר להתמקד צריכים לבוא לידי ביטוי ביעדים שמציב המוסד, בתכנית הפעולה ובמדדי ההצלחה והביצוע שהמוסד החינוכי יקבע לעצמו.

מטרות הכלי

- להציע לאנשי חינוך כלי מקיף שמכיל סטנדרטים בתחומי תפיסת "האחר הוא אני".
- לתת אמון בכוחו של המוסד החינוכי לטפח את תפיסת "האחר הוא אני" על-פי חזונו ועל-פי צרכיו.
- ליצור מחויבות לשיפור מתמיד של העשייה בתחומי התפיסה בצורה אוטונומית.
- להניע את המוסד החינוכי לבצע בדיקה ולמפות את הקיים, את החסר ואת הטעון שיפור כדי ליישם את התפיסה בצורה מיטבית.
- לטפח מעורבות, שותפות ואחריות בקרב כל באי המוסד החינוכי.

עקרונות מנחים לשימוש בכלי

1. **ללא מדרג** – כל סטנדרט חשוב באותה מידה, יש לקדם ולטפח סטנדרטים על-פי חזון המוסד החינוכי ועל-פי צרכיו.
2. **שיתוף בתהליך** – מעורבותם של כל באי המוסד החינוכי.
3. **מיפוי** – הקיים והחסר.
4. **אחריות** – הגדרת תפקידים ליישום.
5. **עקביות** – עקביות ביצירת רצף והמשכיות כחלק מאורח החיים במוסד החינוכי.
6. **אינטגרטיביות** – חיבור וקשר בין נושאים שעל סדר היום במוסד החינוכי, תכנית הלימודים והוראת מקצועות הלימוד השונים.
7. **רלוונטיות ללומדים** – התאמה לגיל הלומדים, לנושאים הנלמדים, למקצועות הלימוד, למצבי חיים.
8. **התנסות ועשייה** – הטמעת הסטנדרטים באמצעות התנסות ובאמצעות למידה מההתנסות.

שאלות מנחות לשיח ניהולי בנושא השימוש בכלי

- כיצד מיושמים הסטנדרטים בשכבות הגיל השונות?
- עד כמה המוסד החינוכי מטפח סביבה מקדמת זכויות?
- עד כמה הסביבה החינוכית במוסד החינוכי היא רב-תרבותית?
- עד כמה המוסד החינוכי מפתח סביבה נגישה?
- מהם המשאבים שיש להשקיע, הן מבחינה פיזית הן מבחינה אנושית, כדי ליישם את הסטנדרטים?
- איזו נראות ואילו תוצאות יכול המוסד החינוכי להציג ביחס לכל אחד מהסטנדרטים?
- באילו תחומים ובאילו פעולות במוסד החינוכי אפשר להביא את הסטנדרטים לידי נראות?
- באילו תחומים וביחס לאילו סטנדרטים אי-אפשר עדיין להגיע לנראות המצופה? מה מונע מהמוסד החינוכי להציג נראות זו?
- מהם המיומנויות והידע שהמוסד החינוכי צריך לפתח כדי להשיג נראות ותוצאות ביחס לסטנדרטים?

טבלת מיפוי

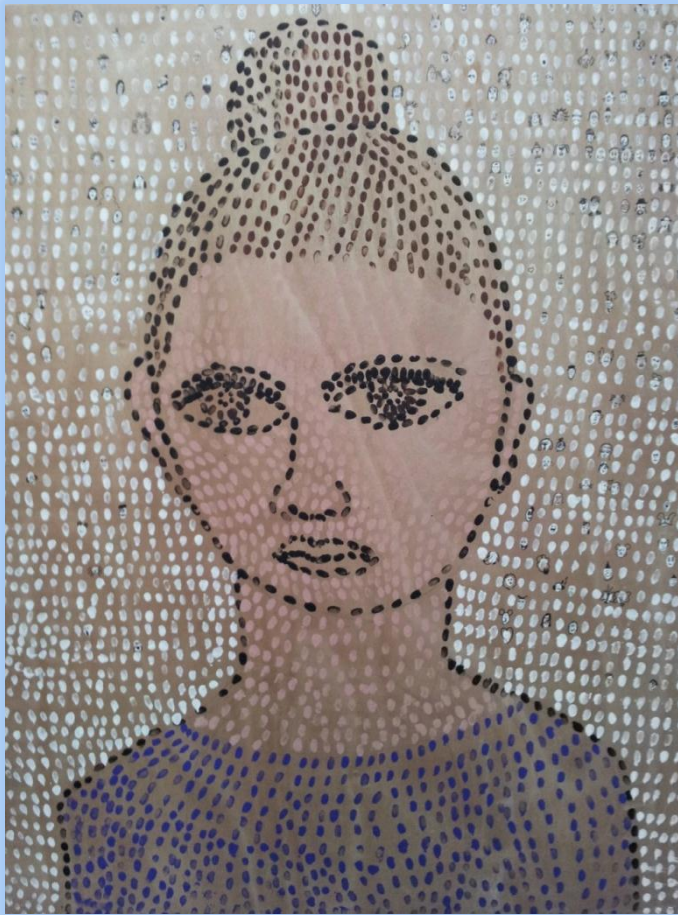
סטנדרט	ביטוי בתכנית העבודה הכללית של המוסד החינוכי	קיים לשביעות רצון	קיים חלקית	עדיין איננו קיים	ביטוי בתכנית הלימודים ובחינוך החברתי על-פי שכבות הגיל	קיים לשביעות רצון	קיים חלקית	עדיין איננו קיים
(1) שמירה על מוגנות, על בטיחות ועל בריאות								
(2) יצירת תקשורת בין-אישית בין באי המוסד החינוכי								
(3) טיפוח למידה רגשית, חברתית וערכית								
(4) טיפוח תפקודים לימודיים								
(5) מתן מענה דיפרנציאלי לבעלי צרכים מיוחדים								
(6) פיתוח יחסי גומלין בין המוסד החינוכי לבין ההורים ומכוונות לקהילה								
(7) טיפוח הסביבה הפיזית והדיגיטלית								
(8) קידום רב-תרבותיות								
(9) פיתוח סביבה נגישה								
(10) טיפוח סביבה מקדמת זכויות								

מרכז פסג"ה לוד-רמלה

**דיוקן עצמי מטביעות אצבע/ מאיה צוקר
האקדמיה למדענים צעירים, ידלן**

**הפקת קליפ תלמידים בהשראת השיר "שווים" של עיליי בוטנר,
תרגום חזותי באמצעות קול, תנועה ותלבושות, בי"ס רננים,
ראשל"צ תלמידי כיתות ו'**

https://www.youtube.com/watch?v=Bs_v0XWudhY

לוח קיר במקיף ח' בראשון לציון מתוך אתר זכויות התלמיד

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Acher/HaacherHuAni.htm>

תוצרים/ בית ספר "נווה-עו"ז" ראשון לציון

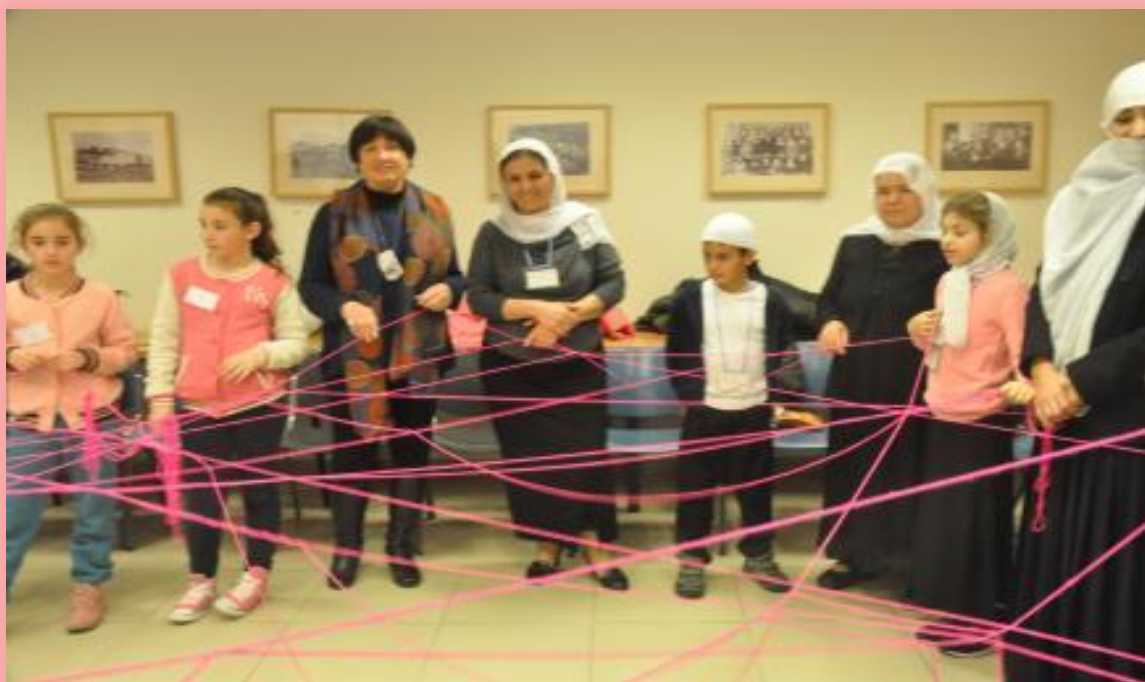
מש"צים בפעולה / של"ח

תחרות כרזות בתחום הדעת ערבית ואסלאם

מודל שיתופי בין בתי ספר: יסודי א' ע"ש י. חסון, דלית אל כרמל ובי"ס חתני פרס נובל, ראשון לציון

"חיים משותפים" בנגב

"חייל ליום אחד" הכנה לצה"ל

חג הסיגד בתנועות הנוער

יום האחדות, מפגש נוער באריאל

